

Ulu öndər həyatını xalqın xoşbəxtliyinə həsr etdi

Musa Bağirovun imzası çoxlarına tanışdır. Sensasiya xarakterli yazılarla təkcə öz vətəninə deyil, ondan kənarda da həmişə diqqət mərkəzində olub: “Erməni məsələsi” ilə bağlı apardığı araşdırmalar nəticəsində əldə etdiyi faktlar əsl həqiqətin üzə çıxmasında az rol oynamayıb. Ölkə mətbuatında deyil, Rusiyanın ən aparıcı mətbu orqanlarında dərc etdirdiyi yazılara münasibət isə heç də həmişə birmənalı olmayıb. “ermənilərin qənim”i” “titulu” qazandıran yazılar müəllifinə başucalığı, hörmət gətirsə də, bəzən təhdid və təzyiqlərlə də üz-üzə qoyub. Bütün bunlara baxmayaraq, o, informasiya savaşından həmişə qalib çıxıb, çünki tarixi ədalətə, doğruluğa, dürüstlüyə, haqqa söykənib...

Dəyərli oxucularımızın xatirindədirsə, qəzetimizin 2016-cı il 17 aprel tarixli sayında “Tarix dövlətin, millətin güzgüsüdür” adlı müsahibədə Musa Bağirov bir daha görüşəcəyimizə söz vermişdi. O, sözünün üstündə durdu. Düşünürəm ki, onunla budəfəki müsahibəmizdə toxunulan məsələlər, aydınlıq gətirilən gizli məqamlar heç də az maraq kəsb etməyəcək.

–Musa müəllim, siz mətbuatda həmişə çox maraqlı, belə demək mümkünsə, sensasiya xarakterli məqalələrlə çıxış edirdiniz. Son vaxtlar çox az yazırsınız. Səbəbi nədir?

—Düz deyirsiniz, son vaxtlar mətbuatda yazılarım az gedir. Bu da səbəbsiz deyil. Bəzi jurnalistlər, tədqiqçilər mənim yazdığım faktlardan, sənədlərdən çox xoşagəlməz şəkildə istifadə edirlər. Uzun illər çətinliklə, əzab-əziyətlə bir çox ölkələrin, şəhərlərin arxivlərində gecə-gündüz çalışaraq apardıığım araşdırmalar, xatirələr əsasında yazdığım kitab və məqalələrini qarşılarına qoyub televiziyə ekranında üzündən oxuyur, bəzən də öz adlarından çıxış edirlər. Belə fikir yaranır ki, guya bu adam bunları özü axtarıb tapıb, özü tədqiq edib. Məncə, belə hərəkət nə özünə, nə də sənətinə hörmət edən jurnalistə yaraşmaz. Bax, belə hərəkətlər az da olsa mənə həvəsdən salır.

1942-ci ildə İ.Stalinlə marşal A.Yeryomenko arasında Bakı ilə bağlı məxfi söhbət olur. Bu barədə mənə A.Yeryomenko öz mənzilində şəxsən danışmışdı. Mən isə bu barədə Moskvada daimi nümayəndəlikdə söhbət etmişdim. Təəccüblüsü budur ki, mən heç Bakıya qayıtmamış məsələ ilə bağlı söz-söhbətlər yayılmağa başladı, mənə bildirmədən yazılar yazıldı. Axı bu faktı ilk dəfə olaraq, özü də hadisənin iştirakçılarının şəxsən birinin dilindən mən eşitmişdim. Mən yenə deyirəm, jurnalist, tarixçi, alim öz bildiyi faktlardan, özü kəşf etdiyi tədqiqatlardan danışmalıdır.

-90-cı illərdə respublika qəzetlərinin birində yazırdı ki, M.Qorbaçov qədr olən bütün SSRİ rəhbərlərinin hamısı hakimiyyətə çevriliş və terror yolu ilə sahib olub. Lenindən, Stalindən tutmuş Y.Andropov da daxil olmaqla. Həmin yazıda L.Brejnevin müəmmalı ölümü, S.Sviqunun qətl, Suslovun ölümü, N.A.Şolokovun həbsi və s. başqa hadisələr barədə çox maraqlı faktlar vermisiniz. Elə həmin informasiyadan belə nəticəyə gəlmək olur ki, guya L.Brejnev də, M.Suslov da, S.Sviqun da öz əcəlləri ilə ölməyib, onları qətlə yetiriblər?!

–Bilirsiniz, o zaman ölkəyə L.Brejnevin rəhbərliyi altında Dnepropetrovsk mafiyası adlanan bir qrup, qocalıb əldən düşmüş fəaliyyətsiz insanlar rəhbərlik edirdilər. Ölkə günü-gündən zəifləyib, uçuruma doğru gedirdi. Vəziyyəti belə görə Yuri Andropov ölkəni xilas etmək üçün hakimiyyəti ələ almağa can atırdı. Keçmişdə olduğunuz kimi, terror,

çevriliş aktları o dövrdə də təkrarlandı.

Y. Andropov hakimiyyəti ələ al-
dıqdan sonra ölkəyə cəmi 15 ay
rəhbərlik etdi, onun da 6 ayını
xəstəxanadan. Bəlkə də o, bir az
çox yaşasaydı Sovet İttifaqının
ağıbəti belə olmazdı. O, çox cə-
sarətli, ciddi bir adam idi. Brej-
nev yaxın adamlarından bəzisini
siyasi büro üzvlüyündən, bəzilə-
rini də respublika partiya rəhbər-
liyindən uzaqlaşdırdı. Onlardan
sonra aşağılara da əl gəzdirdi.
Məsələn, 120 vilayət partiya rəh-
bərliyindən 47-si təzələndi. 166
böyük rütbəli dövlət məmuru tut-
duqları vəzifələrindən kənar edil-
dilər. Ukrayna 25 vilayət rəh-
bərliyindən 9-u, Qazaxıstanda
isə 20 vilayət rəhbərliyindən 7-si
qaldı. Andropov ölkəyə cəmi 9 ay
idi ki, rəhbərlik edirdi, ona sui-
qəsd olundu. Aldığı güllə yarasın-
dan 6 ay sonra dünyasını dəyiş-
di. Ölümünə səbəb tapançadan
ona açılan 3 güllədən biri olub.
Bu, çox maraqlı hadisədir. Bu
barədə məlumat vermişdim.

–Bəlkə bu qaranlıq məsələlərə bir az aydınlıq gətirəsiniz. Axı nəyə görəsə, Moskvanın özündə də bu faktlar hələ də gizli saxlanılır.

—Elədir, amma, hansı məsələ olursa-olsun bu gün də açıqlanmasa sabah açıqlanacaq. Həmişə belə olub, belə də olacaq. Ümumiyyətlə, sovet dövlətinin bünyəvi qan üstə qoyulub. V.İ.Lenin inqilab dövründə, sonra da vətəndaş müharibəsi illərində qardaşı-qardaşa, atanı-oğula, oğulu-ataya qarşı qoyaraq milliyətləri insanı məhv etdi. İ.V.Stalin isə 30 ildə cürbəcür adlarla, bəhanələrlə həbs düşürgələrində milyonlarla günaşsız insanın ölümünə səbəb oldu. Axırda da dəhşətli hadisələri 1952-ci ildə "kossopolitizmi", 1953-cü ildə isə "həkimlərin işi", yeni yəhudilərin təmizlənməsi məsələsinin ortaya atdı. Bu plan əsasında Uzaq Şərqdə isə Çinlə sərhəddə yeni həbs düşürgələri salıb, baraklar tikdirdi. Dəmir yollarında boş yük vaqonları dayanıb yüz minlərlə günaşsız insanı azadlıqdan məhrumluq gözləyirdi. Bu biçarə insanları yalnız Stalinin ölümü xilas etdi. M.Qorbaçov da hakimiyyətə asan gəlmədi. Onun bioqrafiyası başdan ayağa uydurma, yalan faktlar əsasında qurulub. Bu baredə mən geniş məqalə ilə çıxış etmişəm. Andropovun ölümündən sonra. O, gərgin çəkişmələrdən, Q.Romanova açıq-açıqına apardıqı 13 ay davam edən mübarizədən sonra, hiylə işlədib, hakimiyyəti ələ aldı. Amma həmişəkindən fərqli olaraq bu dövrdə nə çevriliş, nə də terror aktı baş verdi.

-Söylədikləriniz dəhşətli faktlardır, bilmək istərdik, bunlar hansı mənbəyə əsaslanır?

–Birinisi, bu məsələlərlə əlaqədar mən dünya şöhrətli, dahi sovetşünasların yazdıqları sənədləri əldə edib dəfələrlə oxuyub, tanış olmuşam. İkincisi mənim Moskvada və başqa şəhərlərdə müstəqil jurnalist dostlarım, tanışlarım var. Bir çox faktları onlara görə öyrənirəm. Gəlin bir maraqlı fakta da fikir verək. V.İ.Leni ni aradan götürəndən sonra heç bir il keçməmiş N.Narimanovu qətlə yetirdilər. İ.V.Stalini zəhərləyib öldürəndən sonra M.Bağirovu aradan götürdülər. Y.B.Andropova sui-qəsdəndən sonra Heydər Əliyevə qarşı 2 dəfə sui-qəsd cəhdi oldu, lakin onu öldürə bilmədilər. Onda avantüraya keçdilər. Bildiyimiz kimi, SSRİ Müdafiə Nazirliyinin baş qərargah rəisi S.F.Axromeyevi vəzifəsindən azad edib, Mərkəzi Komitədə məsləhətçi təyin etmişdilər. Sonra da onu öz kabinetində qətlə yetirdilər. Adını da intihar qoydular. Onların Heydər

Əliyevə sui-qəsd planları heç cür alınmırdı. Odur ki, onu da SSRİ nazirlər şurasında məsləhətçi təyin edib, siyasi bürodan çıxardılar. Əgər o, 5-10 gün də qalıb işləsəydi, öz ərizəsi ilə işdən getməsəydi onu da Axromeyevin aqibəti gözləyirdi. Onu da qətlə yetirib, sonra da deyəcəkdilər ki, bütün bunlara döze bilməyib intihar edib. Özü demişkən, onu Allah saxladı.

Heydər Əliyev çox sağlam adam idi. Mən birinci dəfə onunla 1967-ci ildə görüşmüşəm. Onda biz "Mili tarixi" adlı film üzərində çalışırdıq. Sonralar işimlə əlaqədar Moskvada, Bakıda və başqa şəhərlərdə tez-tez görüşlərimiz olurdu.

Y.Andropov bir az da yaşasaydı Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Sovetininin sədri vəzifəsinə təyin olunmalı idi, lakin bu alınmadı. Lakin onun ölümündən sonra Heydər Əliyevə hər vasitə ilə böhtan atmağa çalışdılar. Bir tə-

A group of men, including military and civilian officials, standing outdoors during a formal event. A man in a blue suit is prominent on the left, and a man in a military uniform is saluting on the right. A red ribbon is being cut near a microphone stand.

rəfdən Qorbaçov özü, bir tərəfdən də onun adamları, bir tərəfdən güclü erməni diasporu, digər tərəfdən də "özümüzünkülər". Bəxtiyar Vahabzadənin dediyi kimi, "sapi özümüzdən olan balta-lar" öz mənfur niyyətlərinə çatmaq istəyirdilər. O, bütün bunlara dözsə də, ürək dözmürdü axı...

Burada bir hadisəni də qeyd etmək yerinə düşərdi. 1937-ci il-

dedi: mən bu sənədləri Heydər Əliyevə göstərim, sonra isə bu materiallar üzərində ikimiz bir yerdə çalışırıq. Əfsuslar olsun ki, bəzi səbəblərə görə biz o sənədlər üzərində işləyə bilmədik. Ondan sonra mən o sənədləri görmədim. İndi Heydər Əliyev haqqında yazılan kitabların çoxunda həmin sənədlərdən istifadə edilər. Mən indi o müəlliflərə salırsam ki, bu faktlar hansı mən-

“Breznevçilər” çoxlarına mane olurdular. Məsələn, Leningrad Şəhər Partiya Komitəsinin birinci katibi Q.Romanovun da, Heydər Əliyevin də Kremlə gəlməyini istəməyən qüvvələr, L.Breznev-in ətrafına yığıldığı yerliləri, Dnepropetrovsk mafiyası idi. Q.Romanovu Kosigin və Suslov müdafiə edirdi. “Rus üçlüyü” adlanan bu üçlük çalışdı ki, Kremlə bu mafiyadan təmizləyib milliyətçi sinə olan Romanovu baş katib etsin.

Heydər Əliyev Kremldəki həmkarlarından özünün işgüzarlığı, xarici və daxili mədəniyyəti ilə fərqlənirdi. Hörməti isə gündə gündən artırıldı. 1983-cü ildə

Moskvada akademiya Moskv şəhərinin arxitekturası ilə əlaqədar geniş müşavirə olur. Bu tədbirdə bir nəfər siyasi büro üzvünün iştirakı gözlənilir. Amma hansı büro üzvünün olacağı bilinmir. Yalnız iclasın başlanmasına bir saat qalmış Heydər Əliyevin iştirakı elan edilir. Bunu eşidən erməni alimləri onun əleyhinə sayı-yaymağa başlayırlar: "Əşi, o kimdir əyalətdən dünən gəlib, o hara, Moskvanın arxitekturası hara?" Onlardan biri akademiyanın prezidenti Aleksandrovun yanına gəlib xahiş edir ki, mənə icazə verin gedim institutda çox vacib işim var. Bir də ki, H.Əliyev hara, Moskvanın arxitekturası hara? O, bizə nə deyəcək? Aleksandrov ona sərt cavab verib deyir: "hər kim olursa-olsun, o, siyasi büronun üzvüdür. Hamı bu müşavirədə iştirak etməlidir". Sonra katibəsini çağırır tapşırır: "bütün şöbə müdirlərinə bir də xəbər verin, hamı bu tədbirdə iştirak etməlidir". Onu da deyim ki, akademiyanın bütün şöbələrində erməni alimləri çağırıldılar. Onlar burada da öz çirkin əməllərini göstərməyə çalışıldılar.

Müşavirə başlanır. Akademiyanın prezidenti Aleksandrov iclası açıq elan edir. Birinci Moskva şəhərinin baş arxitektoru çıxış edir. Sonra bir neçə alim danışıq. Növbəti çıxış üçün söz Heydər Əliyevə verilir. Salondakı alimlər onu soyuq qarşılayırlar. Bir az pauzadan sonra o, zala göz gəzdirib, çıxışı başlayır. Heydər Əliyev çıxışında Moskvanın İvan Qrozninin vaxtından bugünə kimi olan arxitekturasından, tarixi möhtəşəm binaların necə, kimlər tərəfindən inşa edil-

məsindən danışıq. Müşavirinin iştirakçısı olmuş akademik A.M.Samsonov mənə söyləyirdi ki, Heydər Əliyev elə gözəl, maraqlı danışırdı ki, elə bil Moskvanın baş arxitektoru. O danışıqda salonda elə sakitlik yaranmışdı ki, sanki bu əzəmətli zalda canlı bir şey yox idi. Mən salona göz gəzdirdim, bayaqdan kinayə ilə gülüb, danışan, hay-küy salan erməni alimləri başlarını aşağı

salib, lal-dinməz oturmuşdular. Sonra Heydər Əliyev Moskvanın gələcək planı haqda öz arzularını, təkliflərini bildirib çıxışını bitirdi. O, çıxışını tamamlayanda salondakılar ayağa qalxıb onu alqışladılar. Səhəri gün bütün elmi dairələrdə onun çıxışından, yüksək intellektindən, savadından, mədəniyyətindən danışıldılar. Bilirsiniz, Moskva alimləri hər partiya, dövlət xadimini, savadlı, ziyalı kimi qəbul etmirdilər. Lap elə L.Brejnevi, N.Xruşovu, Çernenkonu və s. Bu hadisədən sonra Heydər Əliyevin hörməti bir az da artdı. Qorbaçov heç vaxt nə partiya, nə də dövlət xadimi olmayıb. Bir neçə il bundan önce, onun hansı yollarla hakimiyyətə gəlməsi barədə oxuculara çox geniş məlumat vermişdim. Mənim yazdığım məqaləni ona göstərəndə, o, mənim atamı söyüb, qəzeti cırıb atmışdı. Həmin məqalədə bir cümlə də böhtan, yalan yox idi, yoxsa o, mənə məhkəməyə verərdi.

Y.Andropovdan sonra hakimiyyəti ələ almaq üçün 3 qrup yaranmışdı: biri Qorbaçov qrupu, biri Romanov qrupu, biri də heç nəyə yaramayan Qrişinin ehtiyat qrupu idi.

–Gərək ki, sizdə Heydər Əliyevlə də bağlı hələ də açılmamış faktlar var.

–Bilirsiniz, Heydər Əliyev haqqında çox deyilib, çox yazılıb, filmlər çəkilib. Amma bunların heç birində mən bildiyim qüdrətli, dahi Heydər Əliyev o zirvədə əks olunmayıb. O ki, qaldı mənim yazıb, açığqlamaq istədiyim faktlara, onları heç kim nə yazsa, nə də deyə bilər. Mən hələ tələsmirəm, siz də tələsməyin, vaxt gələrsə, bunların hamısı açıqlanıb, xalqa çatdırılar.

O, böyük tarixi şəxsiyyət idi. Belə insanlar dünyada çox az-az olur. Mən onunla dəfələrlə görüşüb, səfərlərdə olmuşam. Bundan başqa, uzun illər Amerika, Fransa, İsrail və Rusiyada xatırılar apararaq onun fəaliyyətilə əlaqədar olduqca qiymətli faktlar, sənədlər toplaya bilmişəm. Lakin müəyyən səbəblərə görə bunlar bu günə kimi açıqlanıb xalqa çatdırılmayıb.

Onun Moskva dövrü çox maraqlı olmuşdur. Baxmayaraq ki, Heydər Əliyev Kremldə çox qalmadı, amma onunla bağlı açılmamış qürur doğuran çox faktlar, sənədlər var.

Azərbaycan Respublikasının süqutuna üç cəhd olub. Ən dəhşətli üçüncü cəhd idi. Bu plan Moskvada hazırlanıb, Bakıda həyata keçməli idi. Heydər Əliyev xəstə, möhkəm nəzarət altında olduğu zaman, vaxtilə onunla çalışmış rəhbər işçilər, hətta onun tabeliyində olmuş kiçik məmurları da onunla görüşməyə qadağa qoyulduğu illərdə bu dəhşətli təxribatın qarşısını almışdı. Təəssüf ki, bu fakt ulu öndərin ölümündən sonra bəlli oldu.

Azərbaycanda öz millətinə, respublikasına xidməti olan rəhbərlər olub, olacaq da. Lakin Ulu Öndərin göstərdiyi xidmətləri heç kim göstərməyib. Bu, tarixi faktdır. Heydər Əliyev öz həyatını millətinin yolunda qurban verdi. Bu da həqiqətdir.

**Müsaibəni hazırladı:
Zümrüd QURBANQIZI,
“Respublika”.**